

מהתיקנה הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליום י"א סיון יומא דהילולא של הרה"ק רבי יהוד'לע הורוביץ מדז'יקוב זצוק"ל

הרה"ח ר' ישראל זילברשלג ז"ל היה מספר על תקופת לימודו בישיבת ויז'ניץ בתל אביב אצל כ"ק מרן האדמו"ר בעל האמרי חיים זצוק"ל. בשבתות בהן לא היה הרבי זצ"ל בארץ, ערך בנו כ"ק מרן בעל הישועות משה זצוק"ל את ה'באטע', וכשגם הוא לא היה ערך את ה'באטע' חתנו של הרבי הגה"צ רבי יהוד'לע מדז'יקוב זצ"ל, כשכל בחור בתורו אומר דבר תורה מענייני הפרשה. כשהגיע תורו של אחד התלמידים ציטט אימרה מסויימת בשם הספר הקדוש "נועם אלימלך". הגיב על כך רבי יהוד'לע: "כך כתוב בנועם אלימלך? השיב הלה בחיוב וחזר פעם נוספת על דבריו הקדושים של הנועם אלימלך, אך הגה"צ רבי יהוד'לע שוב בשלו: "האם כך כתוב שם?". הלך הבחור והביא את הספר הקדוש על מנת להראות לרבי יהוד'לע את הדברים בפנים. פתח רבי יהוד'לע את הספר, והתחיל להקריא את אותם הדברים בהתלהבות עצומה. בסיימו אמר לאותו תלמיד: "הנה כך כתוב ב'נועם אלימלך'!".

זקני תלמידיו של רבי יהוד'לע זצוק"ל מספרים על גדול עיונו ויגיעתו בתורה שהיו למעלה מכוחותיו, כי בעת שבאו בפעמים הראשונות להסתופף בצלו ולשמע מדברי תורתו, מצאו אותו כשהוא חבשו על מצחו סביב כהגורה. לשאלת תלמידיו: מה זה ועל מה זה? השיב להם, כי בשנות צעירותו קיבל עליו הוא יחד עם עוד שני חברים לעסוק בתורה בלי לתת שינה לעיניהם, רק כשיגיעו לאפיסת כוחות יתמנמו עד שתפוג שינתם ותו לא. "חבריי לא החזיקו מעמד", סיפר להם, "אך אני התעקשתי", ומאז הוא סבל מכאבי ראש איומים עד יומו האחרון, ובכל פעם שכאבי הראש התחזקו היה חוגר את ראשו וממשיך בלימודו...

המתנגדת לטבע שלה, וכך הם כמובן לא רצו לקבל אותה. ואם כן היה חשש שהאומות יטענו אחר כך למה לנו התחלת במצוה המנוגדת לטבע שלנו ולעם ישראל לא התחלת במצוה כזו.

מסיבה זו התחיל הקב"ה גם לעם ישראל במצוה המנוגדת לטבע שלהם, והיא מצות הגבלה, כי טבעו של יהודי באשר הוא תמיד לרוץ קדימה לעלות מעלה מעלה ולהתקרב לקב"ה עוד ועוד, וכאן הם קיבלו מצות הגבלה, שאסור להם להתקרב צעד אחד קדימה בקבלת התורה, ועם כל זה הם לא היססו וצחקו נעשה ונשמע וקיבלו עליהם גם מצוה זו.

מעלת אסרו חג של שבועות

בדף היומי (דף פ"ו ע"ב) נלמד על מחלוקת התנאים אודות תאריך קבלת התורה, שלדעת רבנו ניתנה התורה בו' בסיון, ולדעת רבי יוסי הוסיף משה יום אחד מדעתו והתורה ניתנה בז' בסיון. וכתב המגן אברהם שלהלכה אנו נוקטים כדעת רבי יוסי שבז' סיון ניתנה התורה. ושואל המגן אברהם (סימן תצ"ד) אם כן מדוע אנו אומרים בחג השבועות שהיא בו' בחודש "זמן מתן תורתנו"?

מתרץ על כך הקדושת לוי (בדרוש לשבועות), כי מאחר שבז' בחודש רצה הקב"ה לתת את התורה אלא שמשנה רבנו הוסיף יום אחד מדעתו, נמצא שמצד הקב"ה היה היום הזה מוכן לקבלת התורה, ובני ישראל הגיעו אז למדרגה זו שהיו מוכנים לקבל את התורה ופסקה זוהמתן. וממילא בכל שנה ושנה בהגיע יום זה באים בני ישראל למדרגה זו, והם זוכים להארה של נתינת התורה.

ועם זאת - ממשיך הקדושת לוי - ביום ז' סיון שהיתה בו נתינת התורה בפועל, בודאי ישנה גם כן בכל שנה הארה של קבלת התורה. ולכן "יותר קדוש אסרו חג של עצרת מכל אסרו חג של שאר המועדות".

עם ישראל שהו במקום שמלאכים מפחדים לעבור שם

איתא בגמרא (שבת דף פ"ח ע"ב), שכשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל אמרו המלאכים תנה הודך על השמים, אמר להן משה: "למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם?". ויש להבין מה הקשר בין גלות מצרים לקבלת התורה?

הסבר נאה לכך מצאנו בספר הקדוש עבודת ישראל (פרשת שמייני), שכן בהגדה של פסח דרשו חכמינו על הפסוק ועברתי בארץ מצרים - אני ולא מלאך אני ולא שרף וכו', ופירש האר"י ז"ל למה באמת לא שלח הקב"ה מלאך או שרף, כי אפילו מלאך פחד לעבור במצרים מפני ריבוי כוחות הטומאה שהיו שם, ואם מלאך היה עובר במצרים היה נשאר שם לגודל הטומאה.

זה מה שהשיב משה רבינו למלאכים: עם ישראל ראויים לקבל את התורה יותר מכם, כי הם שהו במשך מאתיים ועשר שנים במקום טומאה כזה שאפילו מלאך ירא לעבור בו ואף על פי כן יצאו משם והגיעו לדרגה כזו...

כשהמלאך נשרף מרוב האור

ברוך השם, זכינו שבתי הכנסיות ובתי המדרשות נפתחו לתפלות עמך ישראל, וזה הזמן לקבל על עצמנו קבלות טובות בקשר למה שנאמר "בבית אלקים נהלך ברגש". לא נראה לי שיש עוד אדם אחד שיש לו תאוה חלילה לדבר בתפילה, אבל יש דרגות נוספות.

היום עיינתי בספר הקדוש "עבודת עבודה" של מרן הרבי מטאהש זצוק"ל, ומצאתי שם מאמר בפרשת נשא. דבריו הקדושים שם חיזקו אותי מאוד, ואני מאמין שגם אתכם זה יחזק. אז נקריא את לשונו הקדוש:

"הסימן לאדם אם הוא דבוק אל ה' בכל עסקיו, אם בבוא העת ללכת לבית המדרש הוא מן הממהרים לבוא ומזדרז להיות מעשרה הראשונים לתורה ולתפלה, וכדאיתא בשלחן ערוך (סי' ז') שצריכין להשתדל להיות מעשרה הראשונים, כי עשרה הראשונים משרים את השכינה בבית המדרש. ובעטרת זקנים על השו"ע (שם) כתב, כי אנשי מעשה נהגו להתענות ביום שלא עלה בידם להיות מעשרה הראשונים. ומסיים שם, כי כל אדם ילמד מזה לקבל על עצמו איזה קנס על ענין זה.

וכן צריכין העשרה להזהר שלא לצאת מבית המדרש בכל עת התפלה, כי גורמים בזה לבטל את השראת השכינה, וגם כשיש יותר מעשרה הרי לפי ריבוי הציבור מתרבה השראת השכינה, וכשיש אחד עשר יש יותר השראת השכינה מבעשרה, כמו שאמרו במס' ברכות (פרק ז משנה ג) כי כאשר מזמנין ברכת המזון בעשרה אומר נברך לאלקינו, בעשרה והוא אומר ברכו, וכתבו בספרים הטעם בזה כי באחד עשר שורה השכינה באור גדול יותר מבעשרה. ובמאה אומר נברך לה' אלקינו, ובמאה והוא אומר ברכו, באלף אומר שבח יותר גדול, ובריבוא שבח יותר גדול, כי לפי ריבוי הציבור שורה השכינה בהתגלות יתירה.

והרה"ק בעל התניא זי"ע כותב באגרת הקדוש (פרק כ"ג) שקיבל מרבותיו נ"ע שכאשר יושבים עשרה מישראל יחד, אם מלאך או שרף נמצא ביניהם הוא מתבטל ממציאיותו מרוב האור השורה שם. וכן איתא בספר הקדוש נוצר חסד בשם המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע".

(מתוך הפתיחה לשיעור הדף היומי, כ"ג אייר שנה זו)

המצוה המנוגדת לטבע של יהודי

בדף היומי השבוע (שבת דף פ"ז ע"א) נלמד אי"ה שכשהגיעו בני ישראל למדבר סיני, דבר ראשון ניתנה להם מצות הגבלה. שואל הרה"ק מרן בעל השם משמואל מסוכטשוב זצוק"ל למה היה כל כך חשוב דבר ראשון לתת להם מצוה זו ולא מצות פרישה וכדומה?

אומר על כך השם משמואל הסבר יקר ונפלא בשם אביו הקדוש מרן בעל האבני נזר זצוק"ל, שהרי כשבא הקב"ה לאומות העולם ושאל אותם אם הם רוצים את התורה, בקשו לדעת מה כתוב בה, ואז אמר הקב"ה לכל אומה מצוה אחת

בכל שנה בטיש של נעילת החג של שבועות היה כ"ק מרן בעל החקל יצחק מספינקא זצוק"ל מבקש להכריז בסוף הסעודה: "מהיום בעוד ששה עשר שבועות יחול ראש השנה ואנו עומדים לתקוע בשופר..."

כמו כן מסופר על הרה"ק הרבי רבי בונם מפשיסחא זצוק"ל, שפעם במוצאי חג השבועות נגש אליו חסיד אחד לקבל ברכת פרידה קודם נסיעתו הביתה, אמר לו הרבי: "דו ווייסט מען וועט באלד בלאזן שופר" [אתה יודע, עוד מעט הולכים לתקוע בשופר]...

מיני מתיקה

שבועי עיבור כתבנו כאן שהתורה הקדושה מרימה ומרוממת את האדם לגבהים גבוהים טפח מעל העולם החומרי והגשמי.

איך באמת זוכים לכך שהתורה הקדושה תרומם את האדם? דבר ראשון יש לזכור את דברי התוספות במסכת כתובות (דף ק"ד ע"א ד"ה לא נהיית) בשם המדרש: "עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו". ומקור הדבר הוא בתנא דבי אליהו.

אך העיקר הוא מה שהבטיחו לנו חז"ל הקדושים במשנה במסכת אבות (פרק ו'): "רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי לו" וכו'. וכפי שכתוב על כך מרן קודש הקדשים רבינו רבי חיים ויטאל זכר צדיק וקדוש לברכה בהקדמתו לספר הקדוש "עץ חיים", דברים מבהילים מרפסין איגרא, שכל מי שאומר שהוא לומד תורה לשמה התנא רבי מאיר מכחישו, כי אם הוא לומד תורה לשמה אז איפה הן המעלות שנמנו במשנה זוכה לדברים הרבה...

אף אם מדריגה זו גבוהה היא, בל נשכח את מה שהרבי שלי ישראל מרן הבאר יעקב מנדבורנה זכר צדיק וקדוש לברכה היה משנן לנו ללא הרף: מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, לפחות שיהיה לנו נגיעה במעשה אבות. אם נכוון גבוה לזכות ללמוד תורה לשמה, נזכה שכל לימוד ירומם אותנו, כל אזכור שנזכר בגמרא את אביי, את רבא, נתרוםם לדרגה גבוהה יותר.

אליבא דהלכתא - שאלות בהלכה בסוגיות הדף היומי

למדנו במסכת שבת (דף ע"ה ע"ב) את דיני מוחק וכותב. ורצינו לשאול האם מלאכת מוחק מותרת ביום טוב לצורך אוכל נפש, כגון שהכינו עוגה עם אותיות (ממל טוב' וכדומה), שנתבאר בשלחן ערוך (סי' שמ סעיף ג) שיש בזה משום מוחק, האם מותר לחתוך אותה ביום טוב?

תשובה מאת הגאון רבי שלמה הכהן קאהן שליט"א אב"ד ור"מ ק"ק עדת ישראל מעלבורן אוסטרליה:

בשו"ת הרמ"א (סימן קיט) כתב בשם המרדכי "על העוגות הכתובים עליהן אותיות, דאסור לשברם ביום טוב ושבת משום מוחק". וכן משמע מדברי האחרונים בהלכות פסח שאסרו לכתוב על שלש המצות של פסח אותיות או ב' ג' לידע איזה היא ראשונה, משום שבליה כששובר את המצה מוחק הכתב ביום טוב (ראה שלחן ערוך הרב סימן תנ"ח סעיף ח' ומשנה ברורה שם ס"ק מ"ז). משמע דדרך מחיקה וכתובה בכך, ואסור לעשות כן אף על פי שאינו מתכוין למחיקה.

אמנם בהלכות שבת (סימן ש"מ ס"ק ט"ז) כתב המשנה ברורה: "ודוקא כשכותבין על העוגות אותיות מדבר אחר, אבל כשהכתובה היא מהעוגה עצמה בדפוס או בידים שרי, דאין שם כתיבה עליה וממילא לא שייך בזה מחיקה". ולכאורה הדברים סותרים את מה שכתב בהלכות פסח. וצריך לומר שאם עשו כבר את האותיות יש לסמוך על שיטת המקילין לאוכלן, אבל לכתחלה אין לעשותו כשיודע שהולך לאוכלו ביום טוב.

ויש לציין את דברי הדגול מרובה (סימן ש"מ) שהאיסור אינו אלא כשכותבים עליהם עבור תינוקות לסגולה להתחכם כשאוכלים את האותיות, שאז זה נחשב למתכוין, אבל בעוגות סתם אין שום איסור. ולכן הוא מסיים: "והמחמיר יחמיר לעצמו ולא לאחרים". [אך אולי המזל טוב של יום הולדת נחשב גם כן בעיני אנשים לסגולה ושמחה לאכול את המספר. וצ"ע].

(טוב עין הוא יבורך, ברכת יישר כוח להרב בנימין זאב רחנבאום שליט"א על סיועו).

מגנזי החכמה

אחד מתומכי התורה הגדולים בא פעם לפני מרן ראש הישיבה רבי אהרן קוטלר זצוק"ל ושאלתו בפיו: היות ומספר שעות ביום מקדיש הוא ללימוד התורה, עלה בדעתו אולי עדיף שיעסוק גם בשעות אלו במסחר, ואז יוכל לתמוך ביתר שאת בלומדי תורה ויקבל שכר גדול יותר בעולם הבא. ענה לו רבי אהרן: "יתכן שאז יהיה לך יותר עולם הבא, אולם מה יהיה עם העולם הזה' שלך"...

מקולמוסם של הקוראים

לכבוד עורכי העלון היקר 'מתיקות הדף היומי' משיעוריו הנפלאים של הרב הגאון רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א בגליון מספר 14 (פרשת אחרי קדושים) פורסם בעלונכם מכתב אודות לימוד בניגון, ורציתי לספר על כך סיפור ששמעתי לפני כמה שנים מהמגיד שיעור שלנו בקול הלשון רבי אברהם ישעיהו שליט"א:

בירושלים עיר הקודש גר מרן הרבי מדעש שליט"א. לפני רבות בשנים היה הרבי מלמד בחדר בכיתות גבוהות, והוא לימד אותם שיר על דברי הרש"י הידועים על הפסוק "תמים תהיה עם השם אלקיך". דבריו הקדושים של רש"י יכולים לתת כח ועוצמה לכל אדם במשעולי החיים. וכך כותב רש"י: "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקר אחר העתידות אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו". על מילים אלו הלחין הרבי שיר נפלא ולימד את הילדים.

עברו הרבה שנים. אחד מהילדים בכיתה התחתון והוא הזמין את כל הכיתה עם האדמו"ר שיבואו לשמוח אתו ביום

חסיד אחד נכנס לכ"ק מרן הרה"ק האהבת ישראל' מוויז'ניץ זצוק"ל, והתלונן לפניו שמצב פרנסתו לקוי, ואינו מוצא ברכה בעמלו. אמר לו הרבי זצ"ל: "תשתדל להיות בשמחה, וזה יביא לך פרנסה בשפע". השיב לה: "וכי איך אוכל להיות בשמחה, אם אין לי פרנסה?". על "וכי מה לא עושים בשביל פרנסה?...". ענה לו האהבת ישראל.

נקודה למחשבה:

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com